

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 220g/2023

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 183 alin. (1) din Codul penal
(*încălcarea regulilor de protecție a muncii*)

CHIȘINĂU

14 martie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Iulia Vartic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 11 octombrie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 14 martie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 183 alin. (1) din Codul penal, ridicată de dl avocat Victor Pavlov, în interesele dlui Victor Patraș, în dosarul nr. 1-3200/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Veaceslav Cernalev de la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Dl Victor Patraș este învinuit de pretinsa încălcare a regulilor de protecție a muncii. Fapta este incriminată de articolul 183 alin. (1) din Codul penal. Cauza sa penală se află pe rolul Judecătoriei Chișinău.

4. La 4 octombrie 2023, în cadrul ședinței de judecată, dl avocat Victor Pavlov a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 183 alin. (1) din Codul penal.

5. Printr-o încheiere din 9 octombrie 2023, dl judecător Veaceslav Cernalev a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 183 alin. (1) din Codul penal și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 22

Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

7. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 183

Încălcarea regulilor de protecție a muncii

„(1) Încălcarea de către o persoană cu funcție de răspundere ori de către o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală a **tehnicii securității, a igienei industriale sau a altor reguli de protecție a muncii**, dacă această încălcare a provocat accidente cu oameni sau alte urmări grave,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 850 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 100 la 200 de ore, sau cu închisoare de până la 2 ani.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

8. Autorul sesizării susține că alin. (1) al articolului 183 din Codul penal prevede modalități normative abstracte și nu conține criterii clare și previzibile pentru aprecierea impactului acțiunilor unei persoane. La modul concret, acesta susține că textele „tehnica securității”, „igiena industrială” și „alte reguli de protecție” sunt ambigue și susceptibile de o interpretare imprevizibilă, în defavoarea acuzatului.

9. Așadar, autorul consideră că norma contestată este contrară articolelor 1 alin. (3), 21, 22 și 23 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

10. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

11. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

12. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, Curtea constată că sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

13. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă articolul 183 alin. (1) din Codul penal, care incriminează infracțiunea de încălcare a regulilor de protecție a muncii. Curtea constată că această normă nu a făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

14. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală pentru încălcarea regulilor de protecție a muncii inițiată pe baza alin. (1) al articolului 183 din Codul penal. Prin urmare, Curtea admite că norma contestată poate fi aplicată la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

15. Curtea notează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental invocat de autor. Astfel, Curtea va examina dacă problema de drept ridicată de autorul sesizării face incidente dispozițiile constituționale invocate.

16. În sesizare, autorul excepției a afirmat incidența articolelor 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 21 (*prezumția nevinovăției*), 22 (*neretroactivitatea legii*) și 23 (*calitatea legilor*) din Constituție.

17. Cu referire la incidența articolului 21 din Constituție, Curtea nu poate identifica, în mod rezonabil, nicio critică de neconstituționalitate. În situații similare, Curtea a respins ca inadmisibile sesizările formulate astfel, precizând că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități a prevederilor legale contestate cu acesta, nu echivalează cu un argument (a se vedea DCC nr. 50 din 2 mai 2023, § 22). Curtea a subliniat că nu-l poate substitui pe autorul excepției la invocarea argumentelor de neconstituționalitate (DCC nr. 52 din 4 mai 2023, § 27).

18. Cu privire la articolul 22 din Constituție, Curtea reține că acesta garantează, în concordanță cu prevederile articolului 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, principiul legalității incriminării și a pedepsei penale (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) (a se vedea DCC nr. 13 din 2 februarie 2023, § 20). Articolul 22 garantează împreună cu articolele 1 alin. (3) și 23 alin. (2) din Constituție standardul calității legii penale substanțiale (a se vedea DCC nr. 93 din 7 iulie 2022, § 21).

19. Curtea observă că prin utilizarea textelor „tehnica securității”, „igiena industrială” și „alte reguli de protecție” în articolul 183 alin. (1) din Codul penal, legislatorul a reglementat o normă de trimitere. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că, în pofida exactității sale, dreptul penal, exprimat printr-o *lex certa*, este o ramură de drept sensibilă anume din cauza excesului de text normativ necesar a fi supus interpretării (îndeosebi în cazul obiectului juridic, fie al laturii subiective a componenței de infracțiune), inclusiv în baza normelor de trimitere (a se vedea HCC nr. 25 din 13 octombrie 2015, § 39). Compatibilitatea cu articolul 7 din Convenție a utilizării tehnicii „normei de trimitere” în dreptul penal a fost analizată în Avizul consultativ al Curții Europene a Drepturilor Omului din 29 mai 2020 pentru Curtea Constituțională a Armeniei cu privire la utilizarea tehnicii „trimiterii generale” sau a „legiferării prin trimitere” în definiția unei infracțiuni și standardele de comparație între legea penală în vigoare la momentul comiterii infracțiunii și legea penală modificată.

20. Deși jurisprudența sa de până la pronunțarea Avizului nu ridică, în mod explicit, problema stabilirii elementelor constitutive ale unei infracțiuni prin trimitere la alte legi, Curtea Europeană a acceptat, în mod implicit, utilizarea acestei tehnici și a examinat dacă legea penală în discuție era suficient de precisă și de previzibilă în sensul jurisprudenței sale. Totuși, cu ocazia emiterii Avizului consultativ pentru Curtea Constituțională a Armeniei, Curtea Europeană a conchis că utilizarea tehnicii „trimiterii generale” sau a „legiferării prin trimitere” la incriminarea unor acțiuni sau inacțiuni nu este incompatibilă, în sine, cu

exigențele articolului 7 din Convenție. Citite împreună, prevederea la care se face trimitere și norma de trimitere trebuie să-i permită persoanei vizate să prevadă, dacă este necesar cu ajutorul asistenței juridice corespunzătoare, conduita care îi poate angaja răspunderea penală (a se vedea Avizul consultativ al Curții Europene din 29 mai 2020 pentru Curtea Constituțională a Armeniei, § 70 și § 74).

21. În acest sens, Curtea notează că există un șir de acte normative care reglementează reguli de protecție a muncii. Cadrul legal general care instituie obligația asigurării securității și sănătății salariaților îl constituie articolul 222 din Codul muncii și Legea securității și sănătății în muncă nr. 186 din 10 iulie 2008. Acestea stabilesc principiile generale privind prevenirea riscurilor profesionale, protecția lucrătorilor la locul de muncă, eliminarea factorilor de risc și de accidentare, informarea, consultarea, participarea echilibrată, instruirea lucrătorilor și a reprezentanților acestora, precum și liniile directoare generale privind aplicarea principiilor menționate.

22. Totodată, în scopul implementării prevederilor Legii securității și sănătății în muncă, Guvernul a adoptat mai multe acte normative care stabilesc condițiile minime pentru asigurarea securității și sănătății în muncă. De exemplu, prin Hotărârea nr. 95 din 5 februarie 2009, Guvernul a aprobat Regulamentul privind modul de organizare a activităților de protecție a lucrătorilor la locul de muncă și prevenire a riscurilor profesionale. Regulamentul în discuție stabilește cerințele minime pentru activitățile de protecție și prevenire. Acesta îi impune angajatorului să elaboreze instrucțiuni pentru toate ocupațiile și lucrările desfășurate în unitate pe baza actelor normative de securitate și de sănătate în muncă, a instrucțiunilor de utilizare a echipamentelor de lucru și a echipamentelor de protecție emise de producător, precum și pe baza documentației tehnologice (a se vedea pct. 76-79 din Regulament). De asemenea, prin Hotărârea nr. 603 din 11 august 2011, Guvernul a aprobat condițiile minime de securitate și sănătate pentru folosirea de către lucrători a echipamentului de muncă la locul de muncă. Anexa nr. 1 la această Hotărâre îi obligă pe angajatori să întreprindă măsurile necesare pentru ca echipamentul de muncă pus la dispoziția lucrătorilor din unitate să corespundă muncii prestate sau să fie adaptat acestui scop și să poată fi folosit de către lucrători, fără a pune în pericol securitatea sau sănătatea lor.

23. Așadar, Curtea constată că cadrul normativ național conține mai multe repere obiective care le permit subiectelor legii să identifice regulile de protecție a muncii, iar pe baza acestora, să cunoască faptele care ar putea să le atragă răspunderea pentru nerespectarea lor, conform articolului 183 din Codul penal.

24. Mai mult, prin Hotărârea Guvernului nr. 1361 din 22 decembrie 2005 a fost adoptat Regulamentul privind modul de cercetare a accidentelor de muncă. Acest Regulament impune determinarea circumstanțelor, a cauzelor și a încălcărilor actelor normative și a altor reglementări care au provocat accidentarea salariaților și stabilirea persoanelor care au încălcat prevederile actelor normative. Totuși, îndoielile privind încadrarea juridică pe baza normei contestate urmează a

fi clarificate de organul de urmărire penală și de instanța de judecată, ținând cont de circumstanțele precise ale fiecărui caz particular (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 147 din 31 octombrie 2023, § 39-40).

25. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu pot fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 183 alin. (1) din Codul penal, ridicată de dl avocat Victor Pavlov, în interesele dlui Victor Patraș, în dosarul nr. 1-3200/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 14 martie 2024
DCC nr. 13
Dosarul nr. 220g/2023